

*all operational mine action
e MAC shall draft, and update
e action strategy and annual
eria for setting mine action
k plans, for adoption by the
ity. In addition, the MAC will
nal Mine Action Authority on
mplementation of the agreed
d annual workplan. The MAC
nal mine action activities in
raft, and update as required
ategy and annual workplan
ng mine action priorities, and*

Hướng dẫn

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

Hướng dẫn
**Xây dựng Quy tắc
Hành động Bom mìn**

Nguyên tác:
**Developing Mine Action Legislation
A Guide**

Trung tâm quốc tế hành động bom mìn nhân đạo Geneva (GICHD) hỗ trợ các nỗ lực của cộng đồng quốc tế trong việc giảm thiểu các ảnh hưởng của mìn và vật liệu chưa nổ. Trung tâm cung cấp các hỗ trợ hoạt động và chú trọng đến các nghiên cứu và ủng hộ cho sự thực thi Công ước quốc tế về cấm mìn sát thương cá nhân.

Geneva International Centre for Humanitarian Demining

7bis, avenue de la Paix

P.O. Box 1300

CH-1211 Geneva 1

Switzerland

Tel. (41 22) 906 16 60

Fax: (41 22) 906 16 90

www.gichd.ch

info@gichd.ch

Hướng dẫn xây dựng quy tắc hành động bom mìn, 2006.

ISBN 2-88487-048-2

© Trung tâm quốc tế hành động bom mìn nhân đạo Geneva

Những quan điểm được thể hiện trong ấn phẩm này là của Trung tâm quốc tế hành động bom mìn nhân đạo Geneva. Thiết kế và trình bày trong ấn phẩm này không phản ánh bất kỳ phát ngôn nào của Trung tâm liên quan đến tình trạng hợp pháp của bất kỳ quốc gia, lãnh thổ hay khu vực nào, hoặc các chính phủ, nhóm quân sự, hoặc sự phân định đường ranh giới của các quốc gia, lãnh thổ, hay khu vực đó.

Nội dung

1. Giới thiệu	1
Mục đích của hướng dẫn	1
Hành động bom mìn là gì?	1
Điều phối hoạt động bom mìn: Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và Trung tâm hành động bom mìn	2
Tại sao một quốc gia cần có quy tắc trong hoạt động bom mìn?	3
2. Soạn thảo Quy tắc hoạt động bom mìn	6
Cơ sở	6
Tham khảo liên ngành	
Thảo luận với những chuyên gia hoạt động bom mìn	7
Học hỏi kinh nghiệm từ các quốc gia khác	8
3. Nội dung của quy tắc trong hoạt động bom mìn	9
Giới thiệu	9
Cơ quan hành động bom mìn quốc gia	10
Trung tâm hành động bom mìn	11
Thực thi các hoạt động bom mìn	12
Công nhận chính thức và theo dõi các tổ chức hoạt động bom mìn	15
Các yếu tố khác cần chú ý	16
4. Nhận xét kết luận	19
Chú thích	20

Tài liệu tham khảo	21
Phụ lục	22
<i>Phụ lục 1.</i> Các ngôn ngữ gợi ý để sử dụng trong Quy tắc quốc gia về hoạt động bom mìn	22
<i>Phụ lục 2.</i> Liên hệ với các tổ chức nhằm xây dựng quy tắc trong hoạt động bom mìn	24
<i>Phụ lục 3.</i> Các từ viết tắt trong tài liệu	28
<i>Phụ lục 4.</i> Định nghĩa một số thuật ngữ cơ bản chọn lọc	29

Lời cảm ơn

Hướng dẫn xây dựng quy tắc phòng chống bom mìn được viết bởi Lou Maresca. Hướng dẫn dựa trên những phát hiện trong tài liệu *Nghiên cứu Quy tắc quốc gia trong hoạt động bom mìn* theo yêu cầu của Chương trình Phát triển Liên Hiệp Quốc. Hướng dẫn được hiệu đính bởi Jack Glattbach và được trình bày đề xuất bản bởi Françoise Jaffré. Dự án này được tài trợ bởi Cơ quan Phát triển quốc tế của Vương quốc Anh và được quản lý bởi Eric Filippino, Trưởng bộ phận Kinh tế-Xã hội, Trung tâm hoạt động bom mìn nhân đạo Geneva (GICHD) (e.filippino@gichd.ch).

1. Giới thiệu

Mục đích của hướng dẫn

Tài liệu này được soạn thảo nhằm mục đích hỗ trợ các chính phủ, các chuyên gia hoạt động trong lĩnh vực bom mìn và những tổ chức, cá nhân khác tham gia xây dựng quy tắc quốc gia để điều phối và quy định “hành động bom mìn” tại một quốc gia bị nhiễm mìn và vật liệu chưa nổ (gọi tắt là bom mìn). Tài liệu này xác định những yếu tố cơ bản để đưa vào một quy tắc như vậy và những vấn đề cần quan tâm trong quá trình chuẩn bị xây dựng quy tắc. Các thông tin trong tài liệu này dựa trên những kết luận và đề nghị của tài liệu *Nghiên cứu về quy tắc quốc gia về hoạt động phòng chống bom mìn*, do Trung tâm hoạt động bom mìn nhân đạo Geneva (GICHD) xuất bản năm 2003.

Hướng dẫn không trình bày những tiêu chuẩn mà các hoạt động bom mìn phải áp dụng vì các tiêu chuẩn này đã có trong tài liệu Tiêu chuẩn hoạt động bom mìn quốc tế (IMAS). Tài liệu cũng không nhằm đáp ứng những yêu cầu thực hiện cụ thể nào của Công ước cấm mìn sát thương hoặc Nghị định thư sửa đổi II của Công ước về các loại vũ khí thông thường (CCW). Ủy ban Chữ thập đỏ quốc tế (ICRC) đã soạn thảo một loạt các tài liệu thông tin về quy ước quốc gia nhằm thực thi Công ước cấm mìn sát thương.² Những tài liệu này nên được nghiên cứu để có thêm thông tin về các chủ đề này.

Hành động bom mìn là gì?

Theo tiêu chuẩn IMAS, hành động bom mìn là thuật ngữ được sử dụng để mô tả các hoạt động nhằm làm giảm những tác động của bom mìn đối

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

với kinh tế, xã hội và môi trường. Mục đích của hành động bom mìn là làm giảm nguy cơ đe dọa từ bom mìn tới mức độ mà con người có thể sống an toàn và các hoạt động phát triển kinh tế, xã hội và sức khỏe có thể diễn ra tự do mà không bị cản trở bởi sự ô nhiễm bom mìn.

Hành động bom mìn bao gồm năm thành tố hỗ trợ lẫn nhau:

- a) giáo dục phòng tránh bom mìn;
- b) rà phá bom mìn nhân đạo bao gồm khảo sát, lập bản đồ, đánh dấu và (nếu cần thiết) rà phá bom mìn;
- c) hỗ trợ nạn nhân, bao gồm phục hồi và tái hoà nhập;
- d) phá huỷ các kho vũ khí; và
- e) vận động chính sách cấm mìn sát thương cá nhân.³

Những hoạt động này có thể được tiến hành bởi các cơ quan chính phủ, các tổ chức vùng hoặc quốc tế, các công ty thương mại và các tổ chức phi chính phủ (PCP). Phạm vi và bản chất của sự ô nhiễm bom mìn tại một quốc gia sẽ quyết định mức độ các hoạt động được thực hiện trong một hoàn cảnh cụ thể.

Điều phối hoạt động bom mìn : Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và Trung tâm hành động bom mìn

Với sự phong phú của các hoạt động và những chủ thể tham gia vào hoạt động bom mìn, để giải quyết vấn đề bom mìn tại một quốc gia một cách có hiệu quả sẽ cần phải có sự điều phối tại cấp độ quốc gia và địa phương.

Chính phủ của quốc gia bị nhiễm bom mìn chịu trách nhiệm chủ yếu đối với hoạt động bom mìn. Trách nhiệm này thường được chính phủ ủy nhiệm cho Cơ quan hành động bom mìn quốc gia chịu trách nhiệm về chính sách, các quy định và điều phối chương trình hoạt động bom mìn quốc gia. Cơ quan hành động bom mìn quốc gia chịu trách nhiệm thiết lập các điều kiện thuận lợi ở địa phương và quốc gia để giúp việc quản lý các hoạt động bom mìn có hiệu quả. Đây cũng là nơi chịu trách nhiệm cuối cùng cho tất cả các giai đoạn và các khía cạnh của một chương trình hoạt động bom mìn trong ranh giới quốc gia đó, bao gồm cả các tiêu chuẩn hành động bom mìn quốc gia, quy trình hoạt động tiêu chuẩn và các hướng dẫn liên quan.⁴

Cánh tay phải của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia là Trung tâm hành động bom mìn. Trung tâm là đầu mối của tất cả các hoạt động bom mìn trên thực địa, thực hiện các chính sách của Cơ quan và điều phối các

hoạt động hàng ngày của các tổ chức và cơ quan đang tiến hành các hoạt động bom mìn. Cả Cơ quan và Trung tâm về cơ bản đều bao gồm các cơ chế chính điều phối hoạt động bom mìn tại quốc gia nhiễm bom mìn.

Các thông tin thêm về cơ cấu và trách nhiệm của Cơ quan và Trung tâm được cung cấp trong phần 3 dưới đây. Tầm quan trọng của việc thiết lập những cơ quan như vậy không phải là bị phóng đại quá mức cần thiết mà chúng được thừa nhận rộng rãi là những thành tố thiết yếu để hỗ trợ tiến trình nhanh chóng loại bỏ bom mìn và hỗ trợ nạn nhân ở các cộng đồng bị ảnh hưởng bởi bom mìn. Liên Hiệp Quốc (LHQ), tất cả các tổ chức hành động bom mìn quốc tế và các quốc gia tài trợ khuyến khích mạnh mẽ việc thành lập các cơ quan như vậy.⁵

Tại sao một quốc gia nên có quy tắc quốc gia về hoạt động bom mìn?

Các quốc gia đã sử dụng nhiều công cụ luật pháp khác nhau để thiết lập Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và/hoặc Trung tâm hành động bom mìn để quản lý các hoạt động bom mìn bao gồm các luật được thông qua bởi quốc hội, hoặc sắc lệnh, nghị định và các văn bản pháp luật tương tự được ban hành bởi cơ quan có thẩm quyền của chính phủ như thủ tướng, tổng thống hay một cơ quan ban ngành của chính phủ.

Tuy nhiên, các quốc gia bị nhiễm bom mìn đặc biệt được khuyến khích xây dựng **bộ quy tắc quốc gia** để điều phối và quy định các hoạt động bom mìn. Quy tắc quốc gia là một bộ luật đại chúng được thông qua bởi cơ quan lập pháp quốc gia (ví dụ quốc hội hay nghị viện) và được phê chuẩn bởi người đứng đầu cơ quan hành pháp. Quy tắc quốc gia được sử dụng rộng rãi hơn do nó thường là sản phẩm của một tiến trình hợp tác nghiên cứu và xây dựng của chính phủ, các bộ trực thuộc, quốc hội và trong một số trường hợp, có cả sự tham gia của các tổ chức bên ngoài.⁶ Quá trình này tạo cơ hội cho việc xem xét kỹ lưỡng các vấn đề về bom mìn cần giải quyết, các hoạt động cần được thực hiện và những mục đích của bộ luật đang được soạn thảo.

Như đã nói trong tài liệu của GICHD, *Nghiên cứu về quy tắc quốc gia trong hoạt động bom mìn*,⁷ các hướng dẫn mang tính luật pháp tại một số quốc gia quy định về hoạt động bom mìn đã bị thiếu sót trong một số lĩnh vực quan trọng. Những thiếu sót như vậy có thể được hạn chế thông qua trao đổi rộng rãi về nội dung và ý nghĩa của bộ luật này.

Bảng 1. Những ưu điểm cụ thể của việc quy định các hoạt động bom mìn thông qua quy tắc quốc gia

- Sự tham gia rộng rãi của quốc hội và các cơ quan chính phủ trong việc xây dựng luật sẽ đem lại sự hiểu biết rộng rãi về mục đích của hoạt động bom mìn và trách nhiệm cũng như những yêu cầu đối với Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và Trung tâm hành động bom mìn;
- Tạo điều kiện củng cố sự điều phối và hợp tác giữa các cơ quan chính phủ và các ủy ban quốc hội liên quan đến hoạt động bom mìn;
- Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và Trung tâm hành động bom mìn sẽ được uỷ quyền mạnh mẽ bởi luật pháp.
- Vai trò và trách nhiệm của Cơ quan hành động bom mìn và Trung tâm hành động bom mìn có thể được xác định một cách cụ thể;
- Sự phối hợp chặt chẽ thường mang lại kết quả minh bạch và cụ thể trong việc xây dựng cơ cấu, lập kế hoạch và nhiệm vụ các hoạt động bom mìn;
- Đem lại sự tin tưởng nhiều hơn từ nhà tài trợ, người dân và cộng đồng.

Tóm lại, việc thông qua quy tắc quốc gia về hoạt động bom mìn sẽ giúp hoạt động bom mìn hiệu quả và đầy đủ hơn. Điều này có thể sẽ mang lại những tác động thuận lợi trong việc kêu gọi tài trợ và hỗ trợ các hoạt động bom mìn. Xây dựng quy tắc về hoạt động bom mìn được cộng đồng quốc tế hoạt động trong lĩnh vực bom mìn xem là một bước tiến quan trọng trong việc thiết lập một khung hoàn chỉnh để loại bỏ hết các hậu quả của bom mìn.

Cần chú ý rằng **các nghị định và những công cụ pháp luật tương tự** có thể đóng vai trò quan trọng trong việc quy định hoạt động bom mìn. Chúng thường là cách thức hữu hiệu và thực tế để cho phép các hoạt động bom mìn được tiến hành nhanh chóng sau các cuộc xung đột trong hoàn cảnh các chính phủ vẫn chưa thể vận hành đầy đủ hoặc phải đối mặt với nhiều vấn đề ưu tiên hơn.⁸ Các nghị định và các công cụ pháp luật khác có thể giúp thành lập nhanh chóng một Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và một Trung tâm hành động bom mìn để điều phối các hoạt động về bom mìn. Tuy nhiên, ngay cả trong những trường hợp như vậy, quy tắc quốc gia nên dần được xây dựng. Mặc dù những ưu điểm của việc áp dụng quy tắc quốc gia về hoạt động bom mìn như đã liệt kê trong ô trên có thể đạt được thông qua những nghị định và các văn bản pháp quy khác, sự tham gia ý kiến và tính minh bạch trong quá trình xây dựng quy ước là những yếu tố quan trọng đảm bảo hoạt động bom mìn đạt được những mục tiêu, tuy nhiên, những yếu tố này lại thường hay bị bỏ qua.

2. Soạn thảo quy tắc hoạt động bom mìn

Cơ sở

Các quy tắc tốt thường là kết quả của việc chuẩn bị tốt. Sự tham gia ý kiến của các cơ quan trực thuộc chính phủ và các ban ngành có liên quan đến hoạt động bom mìn và của các chuyên gia bên ngoài là những yếu tố quan trọng để xây dựng một bộ quy tắc về hoạt động bom mìn hoàn chỉnh và có hiệu quả.

Tham khảo liên ngành

Các thành tố của hoạt động bom mìn được xác định trong Phần 1 trên đây chứa đựng hàm ý cho các hoạt động và chính sách của nhiều cơ quan chính phủ. Các cơ quan này cần được tham khảo ý kiến về vấn đề xây dựng nguyên tắc hoạt động bom mìn. Bảng 2 dưới đây xác định các cơ quan và ban ngành thường có liên quan đến các hoạt động bom mìn.

Hầu hết các chính phủ đều có một quy trình mà qua đó các bộ và ban ngành được thông báo về dự án luật mới. Sự tham khảo liên bộ và liên ngành này nên được sử dụng để thảo luận về quy tắc về hoạt động bom mìn. Điều này sẽ giúp đảm bảo rằng các vấn đề liên quan đến hoạt động trong lĩnh vực chịu trách nhiệm của họ được biết đến trong quá trình soạn thảo quy tắc về hoạt động bom mìn. Điều quan trọng là việc này cũng sẽ giúp xác định những nội dung luật và chính sách đã có sẵn có thể cần sửa đổi hoặc bỏ đi trước khi thông qua luật mới.

Quá trình tham khảo ý kiến ở mỗi quốc gia tương đối khác nhau. Tham khảo liên bộ và liên ngành nên được tiến hành vào giai đoạn đầu trước khi tiến trình soạn thảo luật bắt đầu. Điều này sẽ giúp tránh sự nhầm lẫn về phạm vi và mục đích của của luật cũng như những chậm trễ không đáng có trong việc thông qua và thực thi bộ luật.

Bảng 2. Các cơ quan chính phủ và các ban ngành thường liên quan đến hoạt động bom mìn

Rà phá bom mìn nhân đạo	Giáo dục phòng tránh bom mìn	Phá hủy kho mìn sát thương cá nhân	Hỗ trợ nạn nhân	Vận động cấm sử dụng mìn sát thương cá nhân
Bộ Quốc phòng, Biên giới/Nội vụ/an ninh Công cộng Giao thông Nông nghiệp Môi trường	Bộ Giáo dục Thông tin	Bộ quốc phòng Biên giới Nội vụ/An ninh	Bộ Y tế Dịch vụ xã hội Cựu chiến binh	Bộ Ngoại giao Quốc phòng Nội vụ/An ninh

Chú ý: Bảng trên cung cấp một danh sách các cơ quan và ban ngành chính thuộc chính phủ thường có liên quan đến hoạt động PCBMM. Trách nhiệm của một số bộ, ngành khác cũng có thể liên quan đến các hoạt động này. Hoạt động này cũng có thể liên quan đến một số ban ngành về thuế, hải quan, kế hoạch, xuất nhập khẩu và hội phụ nữ. Các cơ quan này nên tham gia vào thảo luận tiến trình xây dựng quy tắc về hoạt động bom mìn

Thảo luận với các chuyên gia hoạt động bom mìn

Rất nhiều tổ chức quốc tế và phi chính phủ có kinh nghiệm trong hoạt động bom mìn và vì vậy họ nên được tham gia thảo luận về xây dựng quy tắc hoạt động bom mìn. Đặc biệt quan trọng là những tổ chức đang hoạt động tại quốc gia đó. Họ sẽ có những kinh nghiệm trực tiếp về phạm vi và bản chất của tình trạng ô nhiễm cũng như hiểu biết về những cản trở đối với hoạt động bom mìn. Các cuộc thảo luận nên bao gồm cấu trúc mang tính nguyên tắc cần xây dựng và những liên quan đến hoạt động trên thực địa. Thất bại trong việc tham khảo ý kiến chuyên gia sẽ có thể

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

dẫn đến sự cản trở các hoạt động bom mìn đang diễn ra hoặc ngăn cản sự hình thành những chương trình mới.

Học hỏi kinh nghiệm từ các quốc gia khác

Nghiên cứu quy tắc quốc gia về hoạt động bom mìn, do GICHD xuất bản, cung cấp những phát hiện có giá trị về kinh nghiệm của các quốc gia nhiễm bom mìn đã thiết lập Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và Trung tâm hành động bom mìn thông qua luật quốc gia. Sau khi được thông qua, rất nhiều luật đã được phát hiện là không đầy đủ và có tác động cản trở việc thực hiện các hoạt động bom mìn. Trong một số trường hợp, luật phải được bổ sung nhằm làm cho hoạt động bom mìn có thể tiếp diễn và như vậy sẽ tốn nhiều thời gian và nguồn lực.

Nên tham khảo kinh nghiệm phổ biến và thực thi các điều luật về hoạt động bom mìn của các quốc gia đã có điều ước quốc gia về hoạt động bom mìn. Điều này sẽ giúp các quốc gia có được những bài học mà các quốc gia khác đã trải ra.

3. Nội dung của quy tắc hoạt động bom mìn

Giới thiệu

Như đã phản ánh trong tài liệu “*Nghiên cứu về quy tắc quốc gia hoạt động bom mìn*”, một số luật quy định các hoạt động bom mìn đã thiếu sót trong một vài lĩnh vực quan trọng. Chẳng hạn như có một số luật, do đã không quy định đầy đủ quyền hạn cho Cơ quan hành động bom mìn quốc gia hoặc Trung tâm hành động bom mìn nên đã thất bại trong việc bao quát các hoạt động khác cấu thành nên hoạt động bom mìn. Thất bại này cũng có thể xảy ra do không có sự bàn bạc giữa các bộ, ngành liên quan đến vấn đề bom mìn. Do đó, các chính phủ thường phải bổ sung hoặc ban hành những luật mới để khắc phục những vấn đề mới nảy sinh.

Quy tắc về hoạt động PCBM phải bao gồm một số thành tố nhất định cụ thể nếu như muốn luật mang tính phổ quát và đạt được mục đích. Những thành tố này bao gồm các điều khoản về

- Thành lập Cơ quan hành động bom mìn quốc gia;
- Thành lập Trung tâm hành động bom mìn
- Việc thực thi các hoạt động bom mìn; và
- Sự công nhận và giám sát các chủ thể thực hiện hoạt động bom mìn.

Các thành tố này sẽ được giải thích cụ thể trong phần dưới đây. Các chính phủ có thể sử dụng những ngôn ngữ như gợi ý đính kèm trong Phụ lục 1 để xây dựng các điều khoản quy tắc trong lĩnh vực này.

Cơ quan hành động bom mìn quốc gia

Cơ quan hành động bom mìn quốc gia là đơn vị chính chịu trách nhiệm chính theo dõi chung các hoạt động bom mìn tại quốc gia bị nhiễm bom mìn. Một trong những mục tiêu của việc xây dựng quy tắc hoạt động bom mìn là thiết lập một cơ quan hành động bom mìn quốc gia và quy định rõ những chức năng của nó. Quá trình lập pháp cần bao gồm các điều khoản rõ ràng trong các lĩnh vực sau đây:

1. Thiết lập cơ quan hành động bom mìn quốc gia. Phải quy định rõ rằng một cơ quan như vậy sẽ được thiết lập và nó sẽ có những buổi gặp gỡ thường xuyên giữa các thành viên của Cơ quan. Bộ quy tắc cũng nên chỉ rõ bộ, ngành hoặc thành viên nào trong ban điều hành phải theo dõi chung hay chịu trách nhiệm đối với các hoạt động của cơ quan này.

2. Cơ chế thành viên. Quy tắc về hoạt động bom mìn nên xác định rõ các bộ và/hoặc viên chức nào là thành viên của cơ quan hành động bom mìn quốc gia. Những cơ quan này thường bao gồm nhân sự của các bộ ngành có liên quan đến lĩnh vực bom mìn (ví dụ Bộ Nông nghiệp, Quốc phòng, Giáo dục, Ngoại giao, Y tế, Nội vụ và các cơ quan dịch vụ xã hội - *xem bảng 1*). Cơ quan hành động bom mìn quốc gia cũng có thể bao gồm đại diện của các tổ chức quốc tế và các bộ phận hay tổ chức khác liên quan đến hoạt động bom mìn. Các đơn vị này thường được mời đến tham dự với tư cách quan sát viên trong các hoạt động của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia. Luật cũng nên xác định bộ hoặc ngành nào sẽ đứng ra chủ tọa các buổi họp và làm thư ký nếu như Trung tâm hành động bom mìn không đảm nhận vai trò này.

3. Cơ chế trách nhiệm. Quy tắc về hoạt động bom mìn nên khẳng định rõ Cơ quan hành động bom mìn quốc gia là cơ quan có nhiệm vụ theo dõi tổng thể các hoạt động về bom mìn tại quốc gia đó. Theo hướng này, cơ quan này chịu trách nhiệm đưa ra những chiến lược có quy mô và những quyết sách liên quan đến bom mìn. Cụ thể, luật nên quy định Cơ quan hành động bom mìn quốc gia chịu trách nhiệm về:

- Triển khai chung quy tắc về hoạt động bom mìn.
- Thông qua các chính sách, chiến lược quốc gia, phân định thứ tự ưu tiên và kế hoạch công việc hàng năm nhằm giảm thiểu ảnh

hướng của bom mìn (ví dụ như một kế hoạch hành động bom mìn tổng thể);

- Báo cáo về tiến độ hoạt động PCBM lên chính phủ, cho công chúng, nhà tài trợ, Liên Hiệp Quốc và các diễn đàn khác liên quan; và
- Theo dõi chung công việc của Trung tâm hành động bom mìn.

Trung tâm hành động bom mìn

Trung tâm hành động bom mìn (sau đây gọi tắt là Trung tâm) là đơn vị thực hiện những chính sách của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và là đầu mối điều phối các hoạt động bom mìn trên hiện trường. Nếu tình trạng bom mìn là rất trầm trọng, trung tâm này sẽ có rất nhiều nhiệm vụ và trách nhiệm.

Dưới đây là một số điểm cơ bản quy định sự thiết lập trung tâm và cần được xem xét đến khi xây dựng quy tắc hoạt động bom mìn.

1. Sự thành lập Trung tâm hành động bom mìn Tương tự như Cơ quan hành động bom mìn quốc gia, Trung tâm hành động bom mìn nên được quy định rõ bởi luật pháp và được xác nhận như một đơn vị điều phối tất cả các hoạt động bom mìn trong khuôn khổ quốc gia.

2. Vấn đề tài trợ kinh phí. Quy tắc nên chỉ ra nguồn tài trợ cho Trung tâm. Kinh phí cho các hoạt động, bao gồm cả lương nhân viên, thường được chi từ ngân quỹ của quốc gia bị ảnh hưởng bởi bom mìn. Điều này sẽ giúp đảm bảo rằng Trung tâm có một nguồn tài trợ vững chắc và có thể theo đó lập được kế hoạch cho các hoạt động. Bên cạnh các nguồn ngân sách quốc gia, các nguồn tài trợ khác cũng có thể đến từ các nhà tài trợ quốc tế, nguồn tư nhân và các nguồn khác tương tự.

3. Cơ chế trách nhiệm. Là đơn vị theo dõi chung các hoạt động trên hiện trường, Trung tâm sẽ cần được giao một loạt trách nhiệm. Quy tắc về hoạt động bom mìn có hiệu quả nên trao cho Trung tâm quyền thực hiện các nhiệm vụ sau đây:

- Điều phối các hoạt động bom mìn trong phạm vi quốc gia;
- Quản lý và cung cấp các thông tin về hoạt động bom mìn.
- Chuẩn bị và thực hiện các chiến lược, kế hoạch hành động bom mìn quốc gia và lịch hoạt động hàng năm;

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

- Xây dựng tiêu chuẩn đặt thứ tự ưu tiên trong hoạt động bom mìn;
- Công nhận chính thức các đơn vị tham gia hành động bom mìn và theo dõi các dự án hoạt động bom mìn (*xem chi tiết bên dưới*);
- Soạn thảo và thông qua các tiêu chuẩn hành động bom mìn (*xem chi tiết bên dưới*);
- Trao nhiệm vụ thực hiện các hoạt động bom mìn theo kế hoạch hoạt động quốc gia;
- Đảm bảo quản lý chất lượng của các hoạt động bom mìn; và
- Đảm nhận công tác thư ký cho Cơ quan hành động bom mìn quốc gia.

Việc trao cho Trung tâm quyền để dự thảo các hướng dẫn bổ sung hay hành chính, hoặc các quy định liên quan đến các nhiệm vụ trên là rất hữu ích. Thêm vào đó, bên cạnh các trách nhiệm trên, còn nhiều vấn đề hành chính và thủ tục, chẳng hạn như quy định về nhân sự và các yêu cầu về việc công nhận chính thức các chủ thể hoạt động bom mìn, cũng sẽ phải được xây dựng. Những biện pháp như vậy thường không được đưa vào trong các đạo luật về hành động bom mìn mà lại đưa vào các quy định hay yêu cầu nội bộ của Trung tâm. Tuy vậy, luật pháp cũng có thể trao quyền cho Trung tâm xây dựng các quy định như vậy khi cần thiết và trình cho Cơ quan hành động bom mìn quốc gia để phê chuẩn. Tùy thuộc vào cơ chế vận hành, Trung tâm có thể không nhất thiết phải là đơn vị điều phối các hoạt động vận động chính sách, hỗ trợ nạn nhân hoặc phá hủy các kho vũ khí.

Thực thi các hoạt động bom mìn.

Quy tắc về hành động bom mìn phải xác định rõ các thành tố của hoạt động bom mìn sẽ diễn ra tại quốc gia đó. Là đơn vị chính hoạt động trên thực địa nên Trung tâm chịu mọi trách nhiệm với hầu hết các hoạt động bom mìn. Bản thân Trung tâm có thể đảm nhận các hoạt động quy mô và/hoặc điều phối những hoạt động can thiệp của các ban ngành thuộc chính phủ, các tổ chức quốc tế, tổ chức phi chính phủ và các cơ quan tham gia hành động bom mìn có tính chất thương mại.

Các hoạt động cụ thể tại một quốc gia cụ thể sẽ thay đổi tùy theo tính chất của vấn đề bom mìn mà quốc gia đó đang phải gánh chịu. Quy tắc về hoạt động bom mìn nên được thiết lập để đáp ứng những nhu cầu cụ thể trong hoàn cảnh của quốc gia đó. Các hoạt động được liệt kê trong Bảng 3

Nội dung của quy tắc hoạt động bom mìn

dưới đây là rất phổ biến với những nơi có vấn đề bom mìn trầm trọng. Các hoạt động này nên được đưa vào quy tắc hành động bom mìn.

Bảng 3. Các hoạt động bom mìn được liệt kê trong quy tắc hành động bom mìn

Khảo sát, lập bản đồ và đánh dấu khu vực nhiễm bom mìn. Một trong những hoạt động cơ bản thường được tiến hành bởi Trung tâm là xác định, ghi vào hồ sơ và đánh dấu những khu vực nguy hiểm dựa vào sự hiện diện của bom mìn. Các hoạt động này là điểm khởi đầu cho những hoạt động bom mìn khác như rà phá bom mìn, GDPTBM và điều phối các hoạt động bom mìn của các tổ chức bên ngoài hoặc địa phương. Một khi đã đưa những hoạt động này vào trong nội dung, quy tắc về hoạt động bom mìn nên cung cấp những điểm tựa pháp lý để trao cho những khảo sát viên và các nhân viên khác tiếp cận được những vùng lãnh thổ bị nhiễm bom mìn, các quan chức chính phủ và các thông tin cần thiết nhằm tạo điều kiện cho họ thực hiện công việc của mình.

Rà phá bom mìn. Khi những khu vực nhiễm bom mìn được xác định, lưu hồ sơ và đánh dấu xong, sẽ cần phải tiến hành hoạt động rà phá bom mìn. Như đã đề cập ở trên, quy tắc về hoạt động bom mìn sẽ giúp những nhân viên rà mìn tiếp cận được với những khu vực nhiễm bom mìn cũng như những thông tin tạo điều kiện thuận lợi cho công việc của họ.

GDPTBM. Hướng dẫn người dân cách sống an toàn trong môi trường nhiễm bom mìn là một phần quan trọng trong việc giảm thiểu những nguy cơ trở thành nạn nhân của những loại vũ khí này. GDPTBM thường ít được chú ý như một thành tố của quy tắc hành động bom mìn và nên được bao gồm một cách cụ thể trong quy tắc này. Điều này sẽ tạo ra nền móng cho việc đưa GDPTBM vào các giáo trình giảng dạy trong trường học tại nơi thích hợp cũng như vào các phương tiện truyền thông quốc gia và địa phương.

Trách nhiệm đối với dữ liệu bom mìn. Trung tâm chịu trách nhiệm đối chiếu thông tin về địa điểm nhiễm bom mìn và thông tin về tai nạn bom mìn. Trung tâm thường quản lý hệ thống dữ liệu có chứa các thông tin này và phối hợp với cơ quan trách địa quốc gia lập bản đồ, biểu đồ và những thông tin liên quan cho việc sử dụng của các nhân viên hoạt động bom mìn. Trao trách nhiệm này cho Trung tâm thông qua luật sẽ cung cấp cho Trung tâm một nền tảng pháp lý để thực hiện những hoạt động này và tránh những xung đột có khả năng xảy ra với các ban ngành đo đạc, lập bản đồ của quốc gia khác.

Phá huỷ các kho vũ khí. Các quốc gia là thành viên của Công ước cấm mìn sát thương cá nhân có trách nhiệm phải phá huỷ những kho dữ trữ mìn sát thương của họ. Một loạt các quốc gia đã đưa yêu cầu này vào trong quy tắc về hoạt động bom mìn của họ và giao trách nhiệm này cho Trung tâm. Việc bao gồm nội dung này vào luật sẽ là nền tảng pháp lý nội địa để xây dựng các quy định về sở hữu, vận chuyển, tàng trữ và phá huỷ mìn sát thương cá nhân và các loại vũ khí tương tự.

Hỗ trợ nạn nhân bom mìn. Cung cấp dịch vụ y tế, phục hồi chức năng và tái hoà nhập cho những người bị thương tật do tai nạn bom mìn cũng là một phần quan trọng của hoạt động bom mìn. Hỗ trợ nạn nhân thường liên quan đến trách nhiệm của các bộ ngành về y tế công cộng và dịch vụ xã hội. Là đầu mối quốc gia về hoạt động bom mìn, Trung tâm có thể được giao vai trò điều phối hoạt động này nếu như điều đó là cần thiết, hoặc Trung tâm phối hợp với các bộ ngành liên quan để xác định nạn nhân nào cần quan tâm về y tế, về phục hồi chức năng hoặc hỗ trợ xã hội. Việc đưa hoạt động này vào trong luật có thể tạo điều kiện thuận lợi cho sự phối hợp giữa các cơ quan có liên quan đến lĩnh vực này.

Công nhận chính thức và giám sát các dự án bom mìn

Hành động bom mìn phải được thực hiện bởi những tổ chức có uy tín. Quy tắc về hành động bom mìn nên yêu cầu những tổ chức hoạt động về bom mìn phải được chính thức công nhận trước khi bắt đầu triển khai các hoạt động tại quốc gia đó. Điều này sẽ đảm bảo rằng các tổ chức quốc tế, tổ chức phi chính phủ và các công ty thương mại có đủ khả năng lập kế hoạch và quản lý các hoạt động bom mìn và có thẩm quyền thực hiện những hoạt động cụ thể nào đó. Việc yêu cầu các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn phải được công nhận chính thức sẽ giúp đảm bảo rằng hoạt động bom mìn được thực hiện theo các tiêu chuẩn đã được chấp nhận cũng như theo các thứ tự ưu tiên của quốc gia.

Quy tắc về hành động bom mìn nên giao cho Trung tâm hành động bom mìn quyền lập ra các tiêu chí để thực hiện công tác công nhận chính thức các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn và xác định Trung tâm như là cơ quan chịu trách nhiệm đưa ra những quyết định như vậy. Quá trình công nhận chính thức nên bao gồm cả việc tạo ra cơ hội cho việc khiếu nại lên Cơ quan hành động bom mìn quốc gia trong trường hợp có những quyết định không phù hợp.

Quá trình công nhận chính thức thường được áp dụng với các tổ chức có liên quan đến rà phá bom mìn nhân đạo, giáo dục phòng tránh bom mìn và, trong một số trường hợp là phá hủy các kho vũ khí bỏ hoang. Trung tâm hành động bom mìn thường không chịu trách nhiệm cho việc công nhận các tổ chức tiến hành các dịch vụ hỗ trợ nạn nhân hoặc các tổ chức có liên quan đến vận động chính sách.

Quản lý chất lượng có tính chất quyết định với sự thành công sau cùng của hoạt động bom mìn. Vì vậy, Trung tâm cũng phải đảm bảo rằng các dự án đã và đang tiến hành các hoạt động phải tuân theo các tiêu chuẩn quốc gia và phù hợp với những hoạch định ưu tiên trong chương trình hành động bom mìn quốc gia. Trong quá trình rà phá bom mìn, việc giám sát các tổ chức trước và trong quá trình rà phá và kiểm tra các vùng đất có được rà phá theo mục đích ban đầu không sẽ đảm bảo rằng các hoạt động đã được tiến hành một cách an toàn và phù hợp với các điều khoản cam kết - và rằng vùng đất đó đã an toàn cho mục đích sử dụng như dự kiến ban đầu.

Bảng 4. Tiêu chuẩn quốc tế về hành động bom mìn (IMAS)

Các tiêu chuẩn quốc tế đã được thiết lập cho nhiều hoạt động được liệt kê trong Bảng 3. Chúng cung cấp những hướng dẫn cần thiết về cách làm thế nào để tiến hành các hoạt động bom mìn một cách an toàn, hiệu quả và đầy đủ. Chúng cũng chứa đựng những thông tin quan trọng liên quan đến việc công nhận chính thức và giám sát các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn. Quy tắc về hành động bom mìn nên yêu cầu các tiêu chuẩn hoạt động bom mìn quốc gia phải được xây dựng dựa trên tiêu chuẩn của IMAS, hiện được đưa trực tiếp trên mạng: www.mineactionstandards.org. Các cơ quan như Cơ quan hành động bom mìn Liên Hiệp Quốc (UNMAS), chương trình phát triển LHQ (UNDP) hay Trung tâm rà phá bom mìn nhân đạo Geneva (GICHD) có thể cung cấp các hỗ trợ trong việc áp dụng và dịch các tiêu chuẩn IMAS cũng như là những nơi để liên hệ nếu như có nhu cầu thêm thông tin. Các thông tin chi tiết về việc liên hệ với các cơ quan này được cung cấp trong Phụ lục 2.

Các yếu tố khác cần phải chú ý

Các định nghĩa

Các định nghĩa rõ ràng là một phần quan trọng của bất kỳ một bộ quy tắc nào. Quy tắc về hoạt động bom mìn nên bao gồm các định nghĩa của các thuật ngữ về bom mìn được sử dụng trong các điều khoản quy tắc chẳng hạn như: Hành động bom mìn, rà phá bom mìn nhân đạo, GDPTBM, hỗ trợ nạn nhân và các định nghĩa khác. Các định nghĩa của các khái niệm này, dựa trên tiêu chuẩn IMAS, được bao gồm trong phần chú giải ở Phụ lục 4. Sử dụng các định nghĩa của IMAS ở bất kỳ nơi nào thích hợp sẽ giúp đảm bảo tính nhất quán của các tiêu chuẩn và các thuật ngữ sử dụng trong quy tắc. Tuy nhiên, trong một số trường hợp, các định nghĩa có thể cần phải chỉnh sửa tùy theo hoàn cảnh trên thực địa của quốc gia nhiệm bom mìn.

Nếu quy tắc về hoạt động bom mìn phải bao gồm những chi tiết về việc thực thi Công ước cấm mìn sát thương hoặc Nghị định thư sửa đổi II của Công ước về các loại vũ khí thông thường (*xem chi tiết bên dưới*), thì điều quan trọng là sử dụng các định nghĩa được sử dụng trong các văn bản đó.

Điều này sẽ đảm bảo sự thống nhất trong từ ngữ giữa các công ước quốc tế và các điều khoản trong quy tắc.

Thực hiện các nghĩa vụ hiệp ước quốc tế

Một số quốc gia là thành viên của Công ước cấm mìn sát thương hoặc Nghị định thư sửa đổi II của Công ước về các loại vũ khí thông thường đã sử dụng việc thông qua quy tắc về hoạt động bom mìn như một phương tiện để thực hiện các yêu cầu của các hiệp ước này. Trong đó, Công ước cấm sử dụng mìn sát thương cá nhân đòi hỏi có sự đánh dấu và rà phá các bãi mìn cũng như phá huỷ các kho chứa mìn đang còn tồn tại. Nghị định thư sửa đổi II cũng đặt ra những nghĩa vụ đối với việc đánh dấu và rà phá các bãi mìn, bẫy mìn và các thiết bị nổ khác. Những hoạt động này thường rơi vào phạm vi quyền hạn của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia và Trung tâm hành động bom mìn.

Các quốc gia khác đã chọn việc xem các hiệp ước như những chủ thể của các điều khoản luật thi hành riêng biệt.

Cả hai cách tiếp cận đều được chấp nhận trong một môi trường hoạt động bom mìn rộng lớn. Mỗi quốc gia sẽ phải tự quyết định phương án nào là thích hợp nhất để đáp ứng được mục tiêu và việc thực thi các hiệp ước mà quốc gia đó là một thành viên.

Trách nhiệm pháp lý đối với các tai nạn bom mìn

Trách nhiệm pháp lý đối với các vụ tai nạn bom mìn là điều quan tâm của rất nhiều tổ chức hoạt động trong lĩnh vực. Trong những năm gần đây đã có những trường hợp mà các nạn nhân hoặc gia đình của nạn nhân đã tìm kiếm những biện pháp khiếu nại đối với các tai nạn xảy ra trên những vùng đất trước đây được chứng nhận là đã an toàn hoặc những nơi biển báo đã hư hỏng hay bị di dời trái phép. Trường hợp ở Bosnia và Herzegovina được mô tả trong tài liệu *Nghiên cứu về quy tắc quốc gia hoạt động bom mìn* là một ví dụ điển hình khi gia đình của một cậu bé bị chết trong một tai nạn bom mìn đã kiện một tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn.

Cách cơ bản nhất để giảm thiểu những mối nguy hiểm tương tự là đảm bảo rằng các biện pháp can thiệp trong hoạt động bom mìn được thực

hiện theo các tiêu chuẩn IMAS. Trong trường hợp tai nạn xảy ra, một số tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn đã tìm cách để miễn trách nhiệm đối với các cáo buộc dân sự hoặc hình sự được bao gồm trong quy tắc về hành động bom mìn. Những miễn tố như vậy phụ thuộc vào quyết định do quốc gia đưa ra. Tuy nhiên, rất nhiều tổ chức quốc tế hoạt động trong lĩnh vực đã đề nghị mạnh mẽ các quốc gia nên có những biện pháp nhằm hạn chế trách nhiệm pháp lý đối với các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn. Một lựa chọn khả thi là đối xử với các hoạt động bom mìn theo những cách tương tự với các hoạt động nguy hiểm khác vì lợi ích của cộng đồng theo luật pháp quốc gia (ví dụ như các cơ quan thi hành luật pháp hoặc các cơ quan thi hành dịch vụ công cộng khác). Một khả năng khác là hạn chế trách nhiệm pháp lý hoặc giao trách nhiệm cho chính phủ một khi đất đai đã được khảo sát và đánh dấu theo quy trình hoạt động chuẩn, hoặc được chứng nhận là an toàn sau khi rà phá bom mìn. Để tránh khỏi những khiếu nại hay kiện cáo có thể nảy sinh, nếu điều kiện cho phép, các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn nên được khuyến khích đóng các bảo hiểm trách nhiệm pháp lý trong các trường hợp tai nạn xảy ra.

4. Nhận xét kết luận

Xây dựng Quy tắc hành động bom mìn là một phần quan trọng của một quốc gia trong việc giải quyết vấn đề bom mìn nhưng lại thường hay bị bỏ qua. Nghiên cứu những yếu tố đã được trình bày trong tài liệu này sẽ giúp tạo ra một khuôn mẫu để hỗ trợ cho các hoạt động bom mìn trên thực địa. Việc thông qua bộ luật tổng thể sẽ giúp đảm bảo rằng hoạt động bom mìn có thể được tiến hành một cách có hiệu quả và đầy đủ, đáp ứng được những yêu cầu của một môi trường hoạt động bom mìn rộng lớn hơn. Điều này sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc loại bỏ nhanh chóng bom mìn, giảm những ảnh hưởng lâu dài của những xung đột vũ trang trong quá khứ và có lẽ quan trọng nhất là cứu mạng sống và chân tay của những người dân sống trong khu vực nhiễm bom mìn.

Chú thích

1. Xem trang web: www.mineactionstandards.org.
2. Ủy ban chữ thập đỏ quốc tế (ICRC) (2001), có tại trang web: www.icrc.org.
3. Xem IMAS 04.10, lần xuất bản thứ hai, 1/1/2003, Tiêu chuẩn 3.124.
4. IMAS 01.10, lần xuất bản thứ hai, 1/1/2003, 5.1.
5. Trong một số trường hợp (ví dụ nơi chính quyền trung ương không tồn tại hoặc không hoạt động) thì việc LHQ hoặc một số cơ quan quốc tế được công nhận khác đứng ra nhận một phần hay toàn bộ trách nhiệm hoặc thực hiện một số chức năng của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia .
6. Tiến trình chính thức mà thông qua đó quy tắc quốc gia được trình bày và thông qua, thường được quy định trong khuôn khổ hiến pháp quốc gia.
7. GICHD (2003).
8. Sắc lệnh và các điều lệ tương tự cũng có thể hữu ích ở nơi vấn đề bom mìn không trầm trọng nhưng đã được khoanh vùng thì không cần phải có các hoạt động bom mìn mở rộng. Trong những trường hợp như vậy, có thể cần những phân định nhiệm vụ giữa các chủ thể liên quan bằng các sắc lệnh hoặc các văn bản quy định hành chính khác.
9. Trong nhiều hoàn cảnh, các hoạt động bom mìn có thể tiến hành trước khi Quy tắc về hoạt động bom mìn được thông qua, các sắc lệnh hoặc những văn bản pháp quy khác có thể sử dụng đối với việc thiết lập một Cơ quan hành động bom mìn quốc gia hoặc Trung tâm hành động bom mìn. Những hoạt động như vậy thường được tiến hành bởi các tổ chức quốc tế, phi chính phủ hoặc các đơn vị khác. Những hoạt động này cũng nên được phép tiếp tục trong khi Quy tắc luật quốc gia về hoạt động bom mìn đang được xây dựng.

Nguồn tham khảo

GICHD (2003)

Nghiên cứu về Quy tắc quốc gia về hành động bom mìn, GICHD, Geneva.

GICHD/UNDP (2002)

Các bước tiếp cận kinh tế-xã hội đối với hành động bom mìn, Sổ tay hoạt động, GICHD/UNDP, Geneva.

_____ (2001)

Nghiên cứu về các bước tiếp cận kinh tế xã hội đối với hành động bom mìn, GICHD/UNDP, Geneva.

Ủy ban chữ thập đỏ quốc tế-ICRC (2001)

Tài liệu thông tin: Xây dựng Quy tắc quốc gia nhằm thực hiện Công ước cấm mìn sát thương, ICRC, Geneva, May.

VERTIC (2001)

Hướng dẫn báo cáo theo mục 7 của Công ước Ottawa, VERTIC, London, có tại trang web: www.vertic.org.

Phụ lục 1

Các ngôn ngữ gợi ý để sử dụng trong Quy tắc quốc gia về hành động bom mìn

Hệ thống pháp luật của các quốc gia có thể rất khác nhau. Thông thường, cấu trúc của luật pháp được quyết định bởi truyền thống pháp luật của quốc gia đó và những quy định của hiến pháp. Vì vậy, rất khó soạn thảo văn bản luật quốc gia mà có thể tương thích với tất cả các quốc gia có vấn đề bom mìn. Như hướng dẫn này đã chỉ ra, có những yếu tố nhất định được cộng đồng các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực xem là các thành tố quan trọng của một quy tắc về hoạt động bom mìn hiệu quả. Dưới đây là các ngôn ngữ gợi ý có thể giúp cho các quốc gia xây dựng các điều khoản dựa trên các điểm cơ bản đã mô tả trong tài liệu này.

A. Các hoạt động nằm trong phạm vi quy tắc quốc gia về hành động bom mìn

1. Hoạt động bom mìn đề cập đến các hoạt động có mục đích giảm thiểu các tác động xã hội, kinh tế và môi trường của mìn và vật liệu chưa nổ. Hoạt động bom mìn làm giảm thiểu các hiểm họa do các vũ khí này gây ra tới mức độ mà người dân có thể sống an toàn và các hoạt động phát triển kinh tế, xã hội và y tế có thể diễn ra tự do mà không bị cản trở bởi sự ô nhiễm bom mìn. Hoạt động bom mìn bao gồm năm hoạt động hỗ trợ cho nhau như sau:

- a) Giáo dục phòng tránh bom mìn;
- b) Rà phá bom mìn nhân đạo (ví dụ như khảo sát bom mìn, lập bản đồ, đánh dấu và rà phá bom mìn);
- c) Hỗ trợ nạn nhân, bao gồm phục hồi chức năng và tài hoà nhập cho các nạn nhân bom mìn;
- d) Phá huỷ các kho vũ khí; và
- e) Vận động chính sách chống lại việc sử dụng mìn sát thương cá nhân.

2. Các hoạt động bom mìn sau đây sẽ được quy định bởi Quy tắc này:

- a) Rà phá bom mìn;
 - b) Giáo dục phòng tránh bom mìn;
 - c) Khảo sát, lập bản đồ và đánh dấu bom mìn;
 - d) Hỗ trợ nạn nhân;
 - e) Phá huỷ các kho vũ khí; và
 - f) Quản lý thông tin hoạt động bom mìn.
3. Các hoạt động này sẽ được tiến hành phù hợp với những tiêu chuẩn quốc gia và quốc tế cũng như chiến lược và kế hoạch hàng năm của hoạt động bom mìn quốc gia.

B. Cơ quan hành động bom mìn quốc gia

Sự hình thành Cơ quan hành động bom mìn quốc gia

Cơ quan hành động bom mìn quốc gia cần được thành lập bao gồm đại diện của các bộ ngành sau đây: (lựa chọn tùy theo sự phù hợp: Nông nghiệp/Quốc phòng/Giáo dục/Ngoại giao/Nội vụ/Y tế/Dịch vụ xã hội). Bên cạnh đó, đại diện các chính phủ, LHQ, Ủy ban chữ thập đỏ quốc tế, và các tổ chức quốc tế, PCP có thể được mời tham gia vào công việc của cơ quan này với tư cách quan sát viên.

Vai trò và trách nhiệm của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia

1. Cơ quan hành động bom mìn quốc gia có trách nhiệm chung đối với hoạt động bom mìn tại một quốc gia. Điều này sẽ bao gồm tất cả các yếu tố chính sách về hoạt động bom mìn: khảo sát, rà phá bom mìn, giáo dục phòng tránh bom mìn, hỗ trợ nạn nhân, và phá huỷ các kho vũ khí. Dưới sự bảo trợ của Bộ trưởng bộ (...), cơ quan này sẽ có các cuộc họp thường xuyên, và các cuộc họp của cơ quan sẽ được chủ toạ bởi Bộ (...), trừ khi những thay đổi khác được chấp nhận.

2. Đặc biệt, Cơ quan chịu trách nhiệm thực thi các quy tắc này, phê chuẩn và thực thi các chiến lược và kế hoạch hàng năm của quốc gia, và báo cáo kết quả cho chính phủ, nhà tài trợ, LHQ và các diễn đàn thích hợp khác. Bên cạnh đó, Cơ quan nên đảm nhiệm việc công nhận các quy tắc khác có liên quan (nạn nhân, công tác cựu chiến binh, tái xây dựng, vv..).

3. Các công việc của Cơ quan sẽ được hỗ trợ bởi Trung tâm hành động bom mìn. Cơ quan giám sát chung công việc của Trung tâm, và giám đốc

Trung tâm được chỉ định bởi Cơ quan và có nhiệm vụ báo cáo cho cơ quan này.

C. Trung tâm hành động bom mìn

Sự hình thành Trung tâm hành động bom mìn

Trung tâm hành động bom mìn được hình thành (sau đây gọi tắt là Trung tâm) có các chi phí bao gồm cả lương của nhân viên, được cấp từ nguồn ngân sách quốc gia.

Vai trò và trách nhiệm của Trung tâm:

1. Trung tâm phải điều phối tất cả các hoạt động bom mìn trong phạm vi quốc gia.
2. Trung tâm soạn thảo và cập nhật theo yêu cầu chính sách và kế hoạch hàng năm của quốc gia về hoạt động bom mìn, bao gồm cả các tiêu chí cho việc xây dựng các ưu tiên về hoạt động bom mìn, và kế hoạch năm để Cơ quan hành động bom mìn quốc gia phê duyệt. Bên cạnh đó, Trung tâm sẽ báo cáo thường xuyên lên Cơ quan hành động bom mìn quốc gia về tiến độ thực hiện toàn bộ kế hoạch quốc gia về hoạt động bom mìn.
3. Trung tâm chịu trách nhiệm soạn thảo và phê chuẩn các tiêu chuẩn quốc gia về bom mìn dựa trên các tiêu chuẩn quốc tế về hoạt động bom mìn (IMAS) nhằm quản lý các hoạt động bom mìn trong phạm vi quốc gia.
4. Trung tâm quản lý và cung cấp các thông tin về hoạt động bom mìn.
5. Trung tâm có quyền công nhận chính thức các tổ chức, đơn vị hoạt động bom mìn, phù hợp với phần D dưới đây.
6. Trung tâm chịu trách nhiệm phân định nhiệm vụ cho các hoạt động bom mìn phù hợp với các chính sách ưu tiên quốc gia cụ thể, như đã được đề cập trong kế hoạch hành động bom mìn quốc gia. Các ưu tiên đối với hoạt động bom mìn được công bố đến mức độ rộng rãi nhất có thể, đặc biệt là đối với những cộng đồng bị ảnh hưởng bởi bom mìn.

7. Trung tâm chịu trách nhiệm đảm bảo quản lý chất lượng của các hoạt động bom mìn.

8. Trong khi thực hiện các hoạt động của mình, Trung tâm có thể soạn thảo các quy định bổ sung theo sự cần thiết và phù hợp của nó. Các quy định này sẽ được nộp cho Cơ quan hành động bom mìn quốc gia để phê chuẩn.

9. Trung tâm đồng thời cũng hoạt động như bộ phận thư ký cho Cơ quan hành động bom mìn quốc gia.

D. Cấp phép cho các tổ chức thực hiện hoạt động bom mìn ở cấp quốc gia

Bên cạnh những bộ ngành trung ương thích hợp, các tổ chức quốc tế, phi chính phủ liên quan và các công ty hoạt động bom mìn thương mại sẽ cần phải được cấp phép hoạt động bom mìn tại quốc gia. Những tổ chức và công ty như vậy được cấp phép bởi Trung tâm dựa trên những tiêu chuẩn đã được chấp thuận cụ thể. Việc từ chối cấp phép hoạt động cho bất kỳ một tổ chức hay công ty nào sẽ phải kèm theo văn bản giải thích lý do từ chối và sẽ do Cơ quan hành động bom mìn quốc gia hoặc cơ quan có thẩm quyền liên quan.

Phụ lục 2.

Liên hệ với các tổ chức nhằm xây dựng quy tắc về hoạt động bom mìn

Dưới đây là các chi tiết liên hệ với các tổ chức có thể cung cấp hỗ trợ trong việc xây dựng Quy tắc về hoạt động bom mìn. Ngoài các thông tin đã được cung cấp ở đây, Chương trình phát triển LHQ (UNDP) và Cơ quan hành động bom mìn LHQ (UNMAS) có văn phòng tại nhiều quốc gia có vấn đề bom mìn và có thể liên lạc trực tiếp để được hỗ trợ.

Trung tâm quốc tế hoạt động bom mìn nhân đạo Geneva Geneva International Centre for Humanitarian Demining (GICHD)

7bis Avenue de la Paix
P.O. Box 1300
CH-1211 Geneva 1
Switzerland
Tel: + (41) 22 906 1660
Fax: + (41) 22 906 1690
e.filippino@gichd.ch

Cơ quan hành động bom mìn LHQ United Nations Mine Action Service (UNMAS)

Two United Nations Plaza, DC2-650
United Nations
New York
NY 10017
United States of America
Tel: + (1) 212 963 1875
Fax: + (1) 212 963 2498
E-mail: MineAction@un.org

Chương trình phát triển LHQ United Nations Development Programme (UNDP)

Tổ hành động bom mìn

One United Nations Plaza, 20th floor
New York
NY 10017
United States of America
Tel: + (1) 212 906 5000
Fax + (1) 212 906 6887
E-mail: mineaction@undp.org

Phụ lục 3.

Các từ viết tắt trong tài liệu

CCW	Công ước quốc tế về một số vũ khí thông thường (1980)
GDPTBM	Giáo dục phòng tránh bom mìn
GICHD	Trung tâm quốc tế hành động bom mìn nhân đạo Geneva
ICRC	Ủy ban chữ thập đỏ quốc tế
IMAS	Tiêu chuẩn quốc tế về hoạt động bom mìn
IMSMA	Hệ thống quản lý thông tin bom mìn
MAC	Trung tâm hành động bom mìn
NGO	Tổ chức phi chính phủ
LHQ	Liên hiệp quốc
UNDP	Chương trình phát triển LHQ
UNMAS	Cơ quan hành động bom mìn LHQ

Phụ lục 4.

Định nghĩa một số thuật ngữ cơ bản

Theo IMAS 04.10 lần xuất bản thứ hai (1/1/2003)

Bãi mìn (*minefield*)

Một khu vực hay mặt bằng có chứa mìn được cài đặt theo hoặc không theo hàng lối.

Biển báo bom mìn (*mine sign*)

Tấm biển sử dụng trong việc đánh dấu bom mìn, được thiết kế để cảnh báo người dân về hiểm họa bom mìn.

Chó dò mìn (*mine detection dog*)

Là chó được huấn luyện và sử dụng để phát hiện mìn, vật liệu chưa nổ và các thiết bị nổ khác.

Công nhận chính thức (*accreditation*)

Là thủ tục mà các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực bom mìn được chính thức công nhận là có đủ khả năng và năng lực để lập kế hoạch và quản lý các hoạt động bom mìn một cách an toàn, hiệu quả và đầy đủ.

Chú ý: Đối với đa số các chương trình hoạt động bom mìn, Cơ quan hành động bom mìn quốc gia là cơ quan có thẩm quyền đưa ra công nhận chính thức. Các tổ chức quốc tế như LHQ và các tổ chức trong khu vực cũng có thể đưa ra kế hoạch cho việc công nhận chính thức.

Chú ý: Phương pháp sử dụng của tiêu chuẩn ISO 9000 là có một bộ phận “công nhận chính thức” công nhận các đơn vị chuyên về “chứng chỉ hoặc đăng ký” cấp tiêu chuẩn ISO 9000 cho các tổ chức. Phương pháp sử dụng của IMAS hoàn toàn khác biệt với cách làm trên và dựa trên những định nghĩa đã được đề cập và được chấp nhận rộng rãi trong cộng đồng hoạt động bom mìn.

Công ước cấm mìn sát thương cá nhân (*Anti-Personnel Mine Ban Convention*)

Công ước Ottawa

Chú ý: Công ước này cấm hoàn toàn việc sử dụng, tàng trữ, sản xuất và chuyển giao các loại mìn sát thương cá nhân. Để phục vụ cho mục đích của IMAS, Điều 5 của Công ước đã trình bày các yêu cầu đối với việc phá hủy các loại mìn sát thương cá nhân trong khu vực nhiễm mìn. Điều 6 mô tả chi tiết các biện pháp rõ ràng cần thiết theo hiệp ước về địa điểm của bãi mìn hay nơi nghi ngờ là có mìn mìn và các biện pháp đưa ra để cảnh báo người dân địa phương.

Cơ quan hành động bom mìn LHQ (*United Nations Mine Action Service*)

Là cơ quan đầu mối của LHQ liên quan đến tất cả các hoạt động về bom mìn.

Chú ý: UNMAS là văn phòng thuộc hội đồng thư ký LHQ chịu trách nhiệm trước cộng đồng quốc tế về sự phát triển và duy trì tiêu chuẩn IMAS.

Chú ý: UNICEF là cơ quan đầu mối cho các hoạt động giáo dục phòng tránh bom mìn trong khuôn hướng dẫn của UNMAS.

Cơ quan hành động bom mìn quốc gia hoạt động PCB (*National mine action authority*)

Các bộ ngành, tổ chức, hay cơ quan thuộc chính phủ tại mỗi quốc gia bị nhiễm bom mìn được giao nhiệm vụ quy định, quản lý và điều phối các hoạt động bom mìn.

Chú ý: Trong hầu hết mọi trường hợp, Trung tâm hành động bom mìn hoặc cơ quan tương đương sẽ hoạt động như hoặc thay mặt Cơ quan hành động bom mìn quốc gia.

Chú ý: Trong một số thời điểm hoặc tình huống nhất định, có thể LHQ hoặc một số tổ chức đã được công nhận đảm nhận một phần hay toàn bộ trách nhiệm và thực hiện một phần hay toàn bộ các chức năng của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia.

Dò tìm (detection)

Trong ngữ cảnh rà phá bom mìn, thuật ngữ này nói về sự phát hiện ra sự hiện diện của bom mìn bằng bất kỳ phương tiện gì.

Đơn vị công nhận chính thức (*accreditation body*)

Là một tổ chức, thường là một đơn vị của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia, chịu trách nhiệm quản lý và thực hiện hệ thống công nhận chính thức.

Giáo dục phòng tránh bom mìn (*MRE*)

Là quá trình tác động thay đổi hướng tới hành vi an toàn của nhóm người đang bị đe dọa bởi bom mìn, và cung cấp các mối liên hệ giữa cộng đồng bị nhiễm bom mìn với các thành tố khác của hành động bom mìn, và các lĩnh vực khác.

Chú ý: Giáo dục phòng tránh bom mìn là một thành tố chủ yếu của hoạt động bom mìn. Trong đó có hai thành phần liên quan và hỗ trợ lẫn nhau là:

- a) Liên lạc với địa phương; và
- b) Nâng cao nhận thức của quần chúng

Chú ý: Thông thường, các chương trình hoạt động bom mìn sử dụng cả hai cách tiếp cận, vì chúng thường hỗ trợ và liên quan chặt chẽ với nhau. Tuy nhiên, chúng không phải là sự thay thế cho nhau, và chúng cũng không phải là sự thay thế cho hoạt động rà phá bom mìn để xoá bỏ hoàn toàn hiểm hoạ bom mìn.

Hệ thống quản lý thông tin bom mìn (*IMSMA*)

Chú ý: Đây là hệ thống thông tin của LHQ dành cho công tác quản lý các dữ liệu quan trọng trong các chương trình do LHQ hỗ trợ trên thực địa và tại trụ sở LHQ tại New York. Nó được sử dụng bởi nhân viên của các Trung tâm hành động bom mìn ở cấp độ quốc gia và khu vực, và bởi các tổ chức triển khai các hoạt động bom mìn - chẳng hạn như các tổ chức rà phá bom mìn.

Hoạt động bom mìn/hành động bom mìn (*mine action*)

Là các hoạt động nhằm mục đích giảm thiểu các tác động xã hội, kinh tế và môi trường của mìn và vật liệu chưa nổ.

Chú ý: Hoạt động bom mìn không chỉ là rà phá bom mìn; nó còn liên quan đến con người và xã hội, và cách họ bị ảnh hưởng như thế nào bởi bom mìn. Mục đích của hoạt động bom mìn là làm giảm nguy cơ đe dọa từ bom mìn tới mức độ mà con người có thể sống an toàn và các hoạt động phát triển kinh tế, xã hội và sức khoẻ có thể diễn ra tự do mà không bị cản trở bởi ô nhiễm bom mìn, và các nhu cầu của nạn nhân bom mìn được đáp ứng. Hành động bom mìn bao gồm năm thành tố hỗ trợ lẫn nhau:

- a) giáo dục phòng tránh bom mìn;
- b) rà phá bom mìn nhân đạo, bao gồm khảo sát, lập bản đồ, đánh dấu và (nếu cần thiết) rà phá bom mìn;
- c) hỗ trợ nạn nhân, bao gồm phục hồi và tái hoà nhập;
- d) phá huỷ các kho vũ khí; và

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

e) vận động chính sách nhằm cấm mìn sát thương cá nhân.

Chú ý: Một số các hoạt động hỗ trợ khác cần thiết để hỗ trợ năm hoạt động trên bao gồm: đánh giá và lập kế hoạch, vận động và xác định thứ tự ưu tiên nguồn lực, quản lý thông tin, phát triển năng lực nhân sự và tập huấn quản lý, kiểm tra chất lượng và áp dụng các trang thiết bị an toàn, hiệu quả và phù hợp.

Hỗ trợ nạn nhân (*victim assistance*)

Là tất cả các cứu trợ, an ủi và hỗ trợ được cung cấp cho nạn nhân (bao gồm cả người sống sót) với mục đích giảm đi tác động trước mắt và lâu dài về sức khỏe và tâm lý do hậu quả và phù hợp.

Kho vũ khí (*stockpile*)

Trong ngữ cảnh về bom mìn, có nghĩa là một tập hợp các vật liệu nổ được thu gom, lưu trữ với số lượng lớn.

Kiểm tra chất lượng (*quality assurance*)

Là một phần của việc quản lý chất lượng nhằm đạt được sự tin tưởng rằng yêu cầu về chất lượng đã được đảm bảo.

Chú ý: Mục đích của kiểm tra chất lượng trong rà phá bom mìn nhân đạo là khẳng định các hoạt động quản lý và tiến trình hoạt động áp dụng cho công tác rà phá là phù hợp và sẽ đạt được yêu cầu đặt ra một cách an toàn, hiệu quả và đầy đủ. Kiểm tra chất lượng nội bộ được tiến hành bởi chính các tổ chức thực hiện rà phá bom mìn, tuy nhiên những kiểm tra chất lượng từ bên ngoài bởi các cơ quan, tổ chức khác cũng nên được thực hiện.

Khảo sát kỹ thuật (*technical survey*)

Trước đây thường được gọi là khảo sát cấp độ 2

Là sự điều tra kỹ thuật một địa hình cụ thể của một khu vực nghiễm hay bị nghi ngờ là nghiễm bom mìn trong quá trình lập kế hoạch. Những khu vực như vậy đã được xác định trong quá trình đánh giá vấn đề bom mìn hoặc do địa phương báo cáo.

Khoanh vùng khu vực nghiễm bom mìn (*area reduction*)

Là tiến trình thông qua đó khu vực ban đầu được coi là nghiễm bom mìn (trong quá đánh giá sơ bộ) được khoanh vùng lại thành khu vực nhỏ hơn.

Chú ý: Khoanh vùng khu vực nghiễm bom mìn có thể liên quan đến một số hoạt động rà phá bom mìn ở mức độ hạn chế, ví dụ như việc mở các lối vào và việc phá hủy

ngay những loại bom mìn có khả năng đe dọa cao nhưng đó chủ yếu là một hoạt động trong chuỗi hoạt động thu thập các thông tin đáng tin cậy trong phạm vi khu vực xác định ban đầu là ô nhiễm. Thường thì hoạt động đánh dấu các khu vực nguy hiểm còn lại với những biển báo tạm thời hay lâu dài được cho là phù hợp.

Chú ý: Tương tự như vậy, khoanh vùng khu vực nhiễm bom mìn đôi khi được thực hiện như một phần của công tác rà phá bom mìn.

Khu vực có mìn (*mined area*)

Là một khu vực nguy hiểm do sự hiện diện hay nghi ngờ hiện diện của mìn.

Khu vực đã rà (*cleared area*)

Là một khu vực đã được xử lý một cách thực tế và có hệ thống bởi một tổ chức rà phá bom mìn nhằm đảm bảo sự loại bỏ và/hay phá huỷ tất cả các loại bom mìn theo độ sâu đã được xác định cụ thể.

Chú ý: IMAS 09.10 đã xác định cụ thể hệ thống chất lượng (ví dụ về tổ chức, trình tự và trách nhiệm) cần thiết để quyết định rằng khu vực đất đai đã được rà bởi tổ chức rà phá bom mìn theo đúng những nghĩa vụ đã cam kết.

Chú ý: Các khu vực đã được rà có thể bao gồm cả những vùng đất đã được rà trong quá trình khảo sát kỹ thuật, bao gồm các ranh giới luống rà và các luống đã được rà. Các khu vực được rà phục vụ cho nhu cầu hành chính như bãi đậu xe, kho thuốc nổ, và trạm cứu thương không nhất thiết được ghi là đã rà an toàn trừ khi các quy định của quốc gia yêu cầu như vậy.

Liên lạc với cộng đồng (*community liaison*)

Là một quá trình được thiết kế nhằm đặt các nhu cầu và thứ tự ưu tiên của cộng đồng nhiễm bom mìn làm trọng tâm trong công tác lập kế hoạch, thực hiện và giám sát các hoạt động bom mìn và các công việc có liên quan khác.

Chú ý: Đây là một trong những nguyên tắc chiến lược chính trong hoạt động phòng chống bom mìn.

Chú ý: Liên lạc với cộng đồng dựa trên sự trao đổi thông tin và liên quan đến cộng đồng trong quá trình đưa ra quyết định, (trước, trong và sau khi rà phá bom mìn), nhằm thiết lập những thứ tự ưu tiên cho hoạt động bom mìn. Theo đó, các chương trình hoạt động bom mìn nhằm mục đích có tính bao quát, hướng đến cộng đồng và đảm bảo sự tham gia tối đa của tất cả các thành phần trong cộng đồng. Sự tham gia này bao gồm việc lập kế hoạch, thực hiện, giám sát và đánh giá chung đối với các dự án.

Chú ý: Liên lạc với cộng đồng cũng có tác dụng với các cộng đồng nhằm xây dựng những biện pháp cụ thể tạm thời nâng cao nhận thức thay đổi hành vi của cá

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

nhân và cộng đồng. Điều này được thiết kế nhằm giảm tác động của bom mìn đối với cá nhân và cộng đồng cho đến khi bom mìn được loại bỏ.

Mìn (*mine*)

Là vũ khí được thiết kế để cài dưới, trên hoặc gần mặt đất hoặc các bề mặt khác và phát nổ khi có sự hiện diện, tiếp cận hay tác động của con người hoặc xe cộ.

Mìn sát thương cá nhân (APM)

Là một quả mìn được thiết kế để phát nổ khi có sự hiện diện, tiếp cận hoặc tác động của con người và sẽ làm mất khả năng, gây ra chấn thương hoặc tử vong cho một hoặc nhiều người.

Chú ý: Mìn được thiết kế phát nổ khi có sự hiện diện, tiếp cận hoặc tác động của phương tiện xe cộ chứ không phải đối với con người, và có gắn kèm theo các thiết bị nổ chống tháo gỡ, thì không được coi là mìn sát thương cá nhân.

Nạn nhân (*victim*)

Người sống sót (*survivor*)

Là một cá nhân bị thiệt hại do hậu quả của tai nạn bom mìn.

Chú ý: Trong ngữ cảnh hỗ trợ nạn nhân, thuật ngữ nạn nhân có thể bao gồm những người phải sống dựa vào nạn nhân, vì vậy nạn nhân (*victim*) có nghĩa rộng hơn là người sống sót (*survivor*).

Nâng cao nhận thức cho người dân (*public education*)

Là quá trình nhằm nâng cao nhận thức chung về hiểm họa bom mìn thông qua cung cấp thông tin và các hệ thống giáo dục chính thức hoặc không chính thức.

Chú ý: Nâng cao nhận thức cho người dân là bước tiếp cận rộng rãi nhằm đưa thông tin về hiểm họa bom mìn và nó có thể thông qua phương thức giáo dục chính thức hoặc không chính thức và có thể sử dụng phương pháp truyền thông đại chúng.

Chú ý: Trong trường hợp khẩn cấp, do thời gian hạn hẹp và thiếu dữ liệu, đây là phương pháp thực tế nhất để truyền thông tin tức an toàn. Trong các hoàn cảnh khác, nó cũng hỗ trợ cho việc liên lạc với cộng đồng.

Nghị định thư sửa đổi II (*Amended Protocol II*)

Nghị định thư sửa đổi II đối với Công ước cấm và hạn chế việc sử dụng một số loại vũ khí thông thường có khả năng gây ra những

chấn thương nghiêm trọng hoặc có ảnh hưởng cả với thường dân (CCW).

Chú ý: Nghị định thư ngăn cấm việc sử dụng các loại mìn không thể rà tìm được và quy định về việc sử dụng một loạt các loại mìn, bẫy mìn và các thiết bị khác. Để phục vụ cho mục đích của IMAS, điều 5 đã trình bày những yêu cầu đối với việc đánh dấu và giám sát các khu vực bị nhiễm bom mìn. Điều 9 cung cấp quy định về việc lưu hồ sơ và sử dụng các thông tin về các bãi mìn và những nơi bị nhiễm bom mìn. Phụ lục kỹ thuật cung cấp các hướng dẫn về ..., lưu hồ sơ các thông tin và các dấu hiệu theo quy định quốc tế đối với các bãi mìn.

Nguy cơ bom mìn (*mine threat*)

Là một dấu hiệu của nguy cơ gây tai nạn từ số lượng, đặc tính, sự cài đặt và khả năng bị phát hiện của bom mìn tại một khu vực nào đó.

Nhân viên rà mìn

Là người, kể cả công chức, có kỹ năng và được tuyển dụng để đảm nhận các công việc rà phá bom mìn hoặc các công việc trên hiện trường rà phá bom mìn.

Phá huỷ (*destruction*)

Là quá trình biến đổi cuối cùng các loại đạn dược và chất nổ trở thành bị vô hiệu hoá để không còn phát nổ như thiết kế nữa.

Phá huỷ kho vũ khí (*stockpile destruction*)

Là việc phá huỷ những kho chứa vũ khí nhằm làm giảm đi sự tập hợp các vật liệu nổ của quốc gia.

Phá huỷ tại chỗ (*destroy in situ*)

Là việc phá huỷ bất kỳ vật thể nổ hay có chứa chất nổ nào mà không dịch chuyển vật thể đó ra khỏi vị trí mà nó được tìm thấy, thường là bằng cách đặt khối kích nổ bên cạnh.

Phá huỷ vật liệu nổ (*explosive ordnance disposal*)

Là sự phát hiện, xác định, đánh giá, xử lý an toàn, thu gom và phá huỷ vật liệu chưa nổ. Phá huỷ vật liệu nổ có thể được thực hiện:

- a) như một phần công việc hàng ngày của hoạt động rà phá mìn khi phát hiện thấy vật liệu chưa nổ.
- b) phá huỷ các vật liệu chưa nổ nằm ngoài khu vực rà mìn, (có thể chỉ là một hoặc nhiều vật liệu chưa nổ trong một khu vực nhất định).
- c) phá huỷ các vật liệu nổ đã trở nên nguy hiểm hơn do bị tác động hay đã trải qua những nỗ lực phá huỷ rồi nhưng chưa bị loại bỏ hoàn toàn.

Rà phá bom mìn (*demining*)

Rà phá bom mìn nhân đạo (*humanitarian demining*)

Là những hoạt động dẫn đến sự loại bỏ nguy cơ bom mìn, bao gồm khảo sát kỹ thuật, lập bản đồ, rà phá bom mìn, đánh dấu và lưu hồ sơ sau quá trình rà phá bom mìn, liên lạc cộng đồng và chuyển giao đất đai đã rà phá an toàn. Rà phá bom mìn có thể được thực hiện bởi các tổ chức khác nhau các tổ chức phi chính phủ, các công ty rà phá thương mại, các đội rà phá bom mìn quốc gia hoặc các đơn vị quân đội. Rà phá bom mìn có thể phục vụ cho mục đích nhân đạo khẩn cấp hay cho các hoạt động phát triển.

Chú ý: Trong hướng dẫn và tiêu chuẩn IMAS, rà phá bom mìn được xem là nằm chung trong một thành tố bao gồm cả khảo sát và đánh dấu hiện trường.

Chú ý: Trong hướng dẫn và tiêu chuẩn IMAS, rà phá bom mìn được xem là một thành tố của hoạt động bom mìn.

Chú ý: Trong hướng dẫn và tiêu chuẩn IMAS, thuật ngữ rà phá bom mìn và rà phá bom mìn nhân đạo có thể được sử dụng thay thế nhau.

Rà phá bom mìn nhân đạo (*humanitarian demining*)

Xem rà phá bom mìn. (trong hướng dẫn và tiêu chuẩn IMAS, thuật ngữ rà phá bom mìn nhân đạo và rà phá bom mìn có thể được sử dụng thay thế nhau.)

Tai nạn bom mìn (*mine incident*)

Là một tai nạn bom mìn xảy ra mà không nằm trong cùng khu vực rà phá bom mìn

Thuôn (*prodding*)

Là tiến trình được áp dụng trong khi rà mìn để đào đất nhằm phát hiện sự hiện diện của mìn và/hoặc vật liệu chưa nổ.

Quy trình hoạt động tiêu chuẩn (*standing operating procedures SOPs*)

Là những hướng dẫn xác định những phương pháp thích hợp để tiến hành một hoạt động hoặc nhiệm vụ nào đó.

Chú ý: Mục đích của quy trình hoạt động tiêu chuẩn là khuyến khích các quy định có thể xác nhận và đo lường được, tính nhất quán và chung nhất trong một tổ chức với mục đích nâng cao chất lượng hiệu quả và an toàn hoạt động. Quy trình này nên phản ánh những yêu cầu và ngữ cảnh đặc thù của địa phương.

Tiêu chuẩn (*standard*)

Là sự đồng ý được ghi nhận chứa các chi tiết kỹ thuật hoặc những chuẩn mực chính xác khác được sử dụng một cách nhất quán như luật lệ, hướng dẫn, hoặc các định nghĩa của các đặc tính nhằm đảm bảo rằng chất liệu, sản phẩm và dịch vụ nào đó phù hợp với mục đích của chúng.

Chú ý: Tiêu chuẩn hoạt động bom mìn nhằm mục đích cải thiện sự an toàn và hiệu quả của hoạt động bom mìn bằng cách khuyến khích các tiến trình và áp dụng thích hợp tại cả văn phòng nghiên cứu và trên thực địa. Để có hiệu quả, các tiêu chuẩn nên mang tính rõ nghĩa, có thể đo lường được, có thể đạt được và chứng minh được.

Tiêu chuẩn hoạt động bom mìn quốc tế (*IMAS*)

Các tài liệu được LHQ thay mặt cho cộng đồng quốc tế xây dựng nhằm mục đích cải thiện mức độ an toàn và hiệu quả của hoạt động bom mìn bằng việc cung cấp các hướng dẫn, xây dựng các nguyên tắc và, trong một số trường hợp, bằng việc phân định rõ ràng các yêu cầu và chi tiết kỹ thuật quốc tế.

Chú ý: LHQ cung cấp một khung tham khảo nhằm khuyến khích, và trong một số trường hợp là yêu cầu, những nhà bảo trợ và quản lý các chương trình và dự án hoạt động bom mìn nhằm đạt được và phản ánh những cấp độ hiệu quả và an toàn.

Xây dựng Quy tắc Hành động Bom mìn

Chú ý: LHQ cung cấp các ngôn ngữ chung và giới thiệu các hình thức và luật lệ để xử lý các dữ liệu nhằm khuyến khích sự tự do trao đổi thông tin quan trọng; sự trao đổi thông tin là có lợi cho các chương trình và dự án, và hỗ trợ việc huy động, đặt thứ tự tiên và quản lý các nguồn lực.

Trung tâm hành động bom mìn (MAC)

Là một cơ quan thực hiện tập huấn giáo dục phòng tránh bom mìn, tiến hành khảo sát sơ bộ các khu vực nhiễm bom mìn, thu thập thông tin, tập trung các dữ liệu về bom mìn và điều phối các kế hoạch (bom mìn) của địa phương với những hoạt động của các chủ thể bên ngoài, các tổ chức phi chính phủ và địa phương. [Bản tin công nghệ của LHQ số 349]

Đối với các chương trình hoạt động bom mìn quốc gia, Trung tâm thường hoạt động như văn phòng hoạt động của Cơ quan hành động bom mìn quốc gia

Vận động chính sách (*advocacy*)

Trong phạm trù hoạt động bom mìn, thì thuật ngữ này nói về ... vận động sự ủng hộ của quần chúng, đưa ra giải pháp hoặc công bố rộng rãi với mục đích loại bỏ, hay ít nhất là giảm thiểu các mối đe dọa và ảnh hưởng của bom mìn.

The MAC is to coordinate activities in the country. The MAC shall, as required, a national mine action workplan, including the critical areas, priorities, and annual workplan. The National Mine Action Authority shall report regularly to the National Mine Action Authority on progress towards the full implementation of the national mine action plan and shall coordinate all operations in the country. The MAC shall develop a national mine action strategy, including the criteria for setting

Geneva International Centre for
Humanitarian Demining
Centre International de
Démontage Humainitaire - Genève

Geneva International Centre for Humanitarian Demining
7bis, avenue de la Paix
P.O. Box 1300
CH - 1211 Geneva 1
Switzerland
Tel. (41 22) 906 16 60, Fax (41 22) 906 16 90
www.gichd.ch